

27.2.2015

Dnro 4469/4/14

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Pasi Pölönen

KUUNTELU VANKILAN ERISTYSSELLISSÄ

1 KANTELU

Arvostelitte eduskunnan oikeusasiamiehelle 21.10.2014 osoittamassanne kirjeessä Jokelan vankilan menettelyä siinä, että vankilan eristysseleihin on asennettu mikrofonit mielestänne ilman laillista perustetta.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Keskushallintoyksilön lausunto

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö hankki lisäselvitystä Jokelan vankilasta ja pyysi kaikista vankiloista selvitykset eristysseleihin kuuntelulaitteistosta. Kirjallisen vastauksen antoi 22 laitosta. Keskushallintoyksikkö hankki lopulta kuudelta laitokselta selvitystä puhelimitse.

Lausunnon mukaan Jokelan vankilassa kantelussa tarkoitetut mikrofonit on asennettu vuonna 1992. Järjestelmä ei ole tallettava.

Mikrofonit ovat käytössä sellaisissa tilanteissa, joissa vanki on tarkkailussa vankeuslain 18 luvun 3 §:n tai tutkintavankeuslain 13 luvun 3 §:n mukaisesti.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö katsoi, että järjestelmä ei muodosta henkilörekisteriä, koska kyseessä ei ole tallentava järjestelmä. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on tietoinen Jokelan vankilan järjestelmästä. Koska kyse ei ole henkilörekisteristä, ei asian johdosta katsota olevan tarvetta olla yhteydessä tietosuojavaltuutettuun tai muihin vankeinhoitoalan viranomaisiin.

Selvitysten mukaan 15 vankilassa ei ole mikrofoneja tai ne eivät ole käyttökunnossa. Mikrofonit ovat käytössä 13 vankilassa. Yhdessäkään laitoksessa järjestelmä ei ole tallentava.

Lausunnossa viitattiin vankeuslain 18 luvun 3 §:n mukaista tarkkailua koskevan hallituksen esityksen perusteluihin, joiden mukaan ”Päihtynyt tai vieroitusoireista kärsivä vanki tarvitsee usein ympärivuorokautista tarkkailua hänen oman turvallisuutensa vuoksi. Käytännössä tällainen vanki sijoitetaan useimmiten kameravalvottuun selliin, jossa häntä ja hänen terveydentilaansa voidaan tarkkailla teknisellä valvonnalla ympärivuorokautisesti. Henkilökunta käy myös säännöllisin väliajoin katsomassa tällaista vankia. Myös itsemurhan

vaarassa tai itsetuhoisesti käyttäytyvä vanki tarvitsee samanlaista ympärivuorokautista valvontaa.” (HE 263/2014 vp s. 202).

Vankeuslain 18 luvun 4 §:ssä säädetyn eristämistarkkailun kohdalla ei lain esitöissä ole lähemmin käsitelty sitä, mitä vangin seuraamisella tarkoin teknisellä valvonnalla ja muulla tavoin tarkoitetaan. Esitöissä todetaan ainoastaan, että eristämistarkkailua koskevan vankeuslain 18 luvun 4 §:n 3 momentti vastaisi tarkkailua koskevan 3 §:n 2 momentin säännöstä terveydenhuoltohenkilökunnalle ilmoittamisesta.

Tutkintavankeuslain 13 luvun 3 ja 4 §:ssä on säädetty tarkkailusta ja eristämistarkkailusta asiallisesti vankeuslakia vastaavasti.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö katsoi johtopäätöksensä, ettei edellä mainittujen lainkohtien käsitteiden ”tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin” sekä ”tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla ja muulla tavoin” osalta ole selkeästi määritelty, mitä ne tarkoittavat. Keskushallintoyksikön käsityksen mukaan säännökset mahdollistavat mikrofoniin käytön kyseisten säännösten tarkoittamissa tilanteissa.

Keskushallintoyksikkö korosti sitä, että kaikissa edellä mainituissa 13 laitoksessa kyse on vain reaaliaikaisesta kuuntelusta ilman tallentamista. Kuuntelumahdollisuus on tarpeen ennen kaikkea vangin turvallisuuden varmistamiseksi tarkkailun tai eristämistarkkailun aikana.

3.2

Kannanotto

Totean, että Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön lausunnon pohjaksi on käyty kattavasti läpi kaikki vankilat nyt kantelussa esillä olevan kysymyksen selvittämiseksi. Saadut tiedot osoittavat keskeisesti, että mikrofonijärjestelmä, jos sellainen on, ei missään laitoksessa ole tallentava.

Se, että järjestelmä ei ole tallentava, tarkoittaa sitä, että järjestelmä tai sen käyttö ei muodosta henkilötietolain 3 §:ssä tarkoitettua henkilörekisteriä.

Yhdyn Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön näkemykseen myös siinä, että mikrofoniin käytölle vankeus- ja tutkintavankeuslaeissa tarkoitettun tarkkailun ja eristämistarkkailun yhteydessä on lakiin perustuva oikeutus. Lain esitöiden mukaan järjestelmä on olemassa nimenomaan tarkkailussa tai eristämistarkkailussa olevan turvallisuuden vuoksi. Selvityksen mukaan järjestelmää käytetään juuri mainitussa hyväksyttävässä tarkoituksessa.

Katson, että asiassa ei ole tullut ilmi virheellistä tai lainvastaista menettelyä. Kantelunne ei näin ollen johda oikeusasiamiehen toimenpiteisiin.